

THE CREATIVE CONNECTION BETWEEN READING AND WRITING IN THE INITIAL STAGE OF PRIMARY EDUCATION

Teodora Valeva

Burgas State University “Prof. d-r Assen Zlatarov”, Burgas, Bulgaria, teodoravaleva@abv.bg

Abstract: The report addresses the issue of the relationship between reading and writing, which deserves serious attention regarding the clarification of the reflection that an emotionally saturated reading development has on the creative written works of elementary students. It is in such types of written works that the positive results of properly understood and creatively implemented reading instruction can be seen most clearly. In this sense, the interaction between reading and writing is truly favorable when they take place in an atmosphere of strong and deeply experienced emotionality. The main preparation for this occurs during the development of readings, when students are enriched not only with factual knowledge but also with strong emotional experiences. Here, the prolonged emotional excitement of the children plays the most important role, enabling the cognitive tasks of reading instruction to be solved quite effortlessly and successfully. The more carefully and attentively the teacher prepares to introduce students to the content and atmosphere of the reading material, the more completely they involve them in its ideological-emotional content through skillful unfolding of the artistic richness of the work, using various means for this purpose, the greater the educational and formative results will be.

Keywords: reading, writing, interaction, primary students

ТВОРЧЕСКАТА ВРЪЗКА МЕЖДУ ЧЕТЕНЕТО И ПИСАНЕТО В НАЧАЛНИЯ ЕТАП НА ОСНОВНАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН

Теодора Вълева

Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, България,
teodoravaleva@abv.bg

Резюме: Докладът засяга въпроса за връзката между четенето и писането, която заслужава сериозно внимание по отношение на изясняването на отражението, което дава една емоционално наситена разработка на четивата върху творческите писмени работи на началните ученици. Именно при такъв тип писмени работи най-ясно могат да се видят положителните резултати от правилно разбираното и творчески осъществявано обучение по четене. В този смисъл истински благоприятно е взаимодействието между четенето и писането, когато те се осъществяват в атмосфера на силно и дълбоко изживяна емоционалност. Основната подготовка за това става при разработване на четивата, когато учениците се обогатяват не само с фактически знания, но и със силни емоционални преживявания. Тук най-важна роля играе продължителната емоционална развълнуваност на децата, благодарение на която съвсем непринудено и успешно се решават и познавателните задачи на обучението по четене. Колкото по-грижливо и с внимание се подготвя учителят за въвеждане на учениците в съдържанието и атмосферата на четивото, колкото по-пълно ги приобщава към неговото идейно-емоционално съдържание чрез умело разгръщане на художественото богатство на произведението, като използва за тази цел разнообразни средства, толкова по-големи са образователните и възпитателните резултати на учениците му след това.

Ключови думи: четене, писане, взаимодействие, начални ученици

1. УВОД

Четенето в началния етап на основната образователна степен заема централно място в общия учебен процес. Неговата роля е основна, обусловена не само от функциите на добре овладяната реч, но и от конкретното ѝ значение за резултатите от обучението по всички останали учебни предмети (Philippakos, T., Zoi A., P., et al, 2023). Въпросът за връзката между четенето и писането заслужава сериозно внимание по отношение на изясняването на отражението, което дава една емоционално наситена разработка на четивата върху творческите писмени работи на малките ученици. Според Никол Кембъл при такъв тип писмени работи най-ясно могат да се видят положителните резултати от правилно разбираното и творчески осъществявано обучение по четене (Campbell, 2023). В този смисъл истински благоприятно е взаимодействието между четенето и писането, когато те се осъществяват в атмосфера на силно и дълбоко изживяна емоционалност. Основната подготовка за това става при разработване на четивата, когато учениците се обогатяват не само с

фактически знания, но и със силни емоционални преживявания. Тук най-важна роля играе продължителната емоционална развълнуваност на децата, благодарение на която съвсем непринудено и успешно се решават и познавателните задачи на обучението по четене (Cattoni, A., Anderle, F., et al , 2024). Колкото по-грижливо и с внимание се подготвя учителят за въвеждане на учениците в съдържанието и атмосферата на четивото, колкото по-пълно ги приобщава към неговото идейно-емоционално съдържание чрез умело разгръщане на художественото богатство на произведението, като използва за тази цел разнообразни средства, толкова по-големи са образователните и възпитателните резултати. В тясна връзка с тези постижения се намира и отношението на подрастващите към темата на писмената работа, както и техните познавателни и художествено-емоционални възможности за нейната разработка (International Literacy Association, 2020). Няма как работата по писане да не бъде свързана с това, което е било постигнато при внимателната разработка на четивата – знания, умения, чувства, преживявания, вълнения, стремежи, пробудени и разпалени у децата в часовете по четене. В съзнанието на подрастващите се създават предпоставки за едно правилно емоционално-познавателно отношение към темата, която им предстои да разработят. Колкото по-надълбоко едно произведение е успяло да достигне до сърцата на малките ученици (с умелата подкрепа и съдействие от страна на учителя), толкова по-сполучливи са и писмените им разработки след това.

2. РЕЗУЛТАТИ

При самото разработване на темата учениците започват да поставят в действие всичко усвоено и преживяно в часовете по четене, постепенно създават здрава творческа връзка между четенето и писането, която силно благоприятства свободното им проявление, защото дава простор на въображението и чувствата, позволявайки творчески да се претворява всичко усвоено и преживяно. Когато се осъществява такава творческа връзка между четенето и писането, учителят всъщност може нагледно и ясно да види цялостните резултати от своята работа по четене и непрекъснато да я развива и усъвършенства.

При писането на преразказ обаче, твърде често се забелязва неумението на началните ученици да разширяват и обогатяват конкретното съдържание, а обратното – дори го стесняват и обедняват. Това се случва, защото при обикновеното, предимно познавателно отношение към разказа много фактически данни отпадат, липсват, или преживяванията са слаби, а емоционалните мотиви, които всъщност са онова, което вдъхновява и разпалва въображението, водейки до сигурни положителни резултати, почти липсват.

В този смисъл и други автори се обединяват около идеята, че важен е стремежът на учителя в часовете по писане да „извика“ у децата преживяното и усвоеното при разработката на съответните четива и тясно да го свърже с темата на писмената работа; да насочи учениците към размисъл; да създаде подходящата емоционална атмосфера, за да постигне най-висока степен на творческо изявяване при конкретната работа над темата (Phuong, A., Hsieh, A, 2024); (Uslu, A., & Uslu, N. A, 2021). Ако идеята и емоционално-художественото богатство на четивата стигат до съзнанието на подрастващите не като преки назидания, а чрез извикване у тях на силни вълнения и дълбоки емоционални преживявания, успехът при реализирането на писмените работи ще бъде забележителен в познавателно и емоционално отношение. Задаването на домашни работи, които се възлагат на учениците след разработка на четивата и в тясна връзка с тях, се превръщат в своеобразно продължение, разширяване, обогатяване, творческо оползотворяване на постиженията при работата в клас.

Когато системно се работи за творческо реализиране и задълбочаване на връзката между четенето и писането, то ще се засилва и влиянието на познавателните и емоционалните резултати от четенето върху писмените работи на учениците, като по този начин се създават и все по-благоприятни условия за постигане на по-големи успехи в тази насока през следващите класове (Иванова Н. , 2018). За учителя, когато той се ръководи от едно правилно разбиране за задачите на обучението по четене, сериозни трудности произтичат от това, че поместените в читанките разкази и стихотворения в повечето случаи не са на необходимото художествено равнище. Те са подбрани главно с оглед на познавателните задачи, които обучението по четене трябва да решава, а именно – пренебрегва се емоционално-художествената им страна за сметка на образователната. Дори и когато се говори например за основни познавателни функции като мислене, представи, въображение и т.н., те се разглеждат главно от познавателната им страна, без да се взема под внимание ролята на чувствата при тези процеси, взаимоотношенията между тях. Даже и при това положение обаче пред учителя се поставя за разрешаване много труден въпрос – по какъв път и в каква форма децата трябва да стигнат до съответните фактически знания при разработката на художествени произведения; как учениците да осмислят непринудено и леко идейното съдържание на четивото и да го приемат като свое (Иванова Н. , 2019).

Тези предизвикателства изискват от учителя много внимателен предварителен анализ и преценка на четивния материал с оглед на възпитателните задачи, които трябва да се решават в процеса на неговата

разработка. Такъв анализ позволява на учителя преди всичко да установи художественото равнище на конкретното четиво и да прецени по какъв начин и чрез какви средства ще можа да го обогати и емоционално да го насити, за да упражни и по-силно възпитателно въздействие върху учениците при неговата разработка, да увеличи възможностите за идейно и емоционалното му въздействие върху тях.

Във връзка с това основно изискване става решаващата роля на учителя за максималното оползотворяване на обучението по четене с оглед на възпитателното въздействие върху учениците. Тук е важно да се отбележи, че както беше споменато по-горе, изпълняването на тази роля се затруднява от обстоятелството, че материалът, поместен в читанките, предлага твърде ограничени възможности. На децата трябва да бъдат предложени силно вълнуващи, актуални и съвременни, наред с класическите, произведения с висока художествена стойност, а не скучни беседи, написани в мерена реч, поучения, които да заучават механично и без желание. Съдържанието на четивата не трябва да се обогатява само с оглед на тяхната познавателна страна. Твърде често обаче точно това се наблюдава в практиката – учителят привлича много нов фактически материал, претоварва учениците с конкретни данни, затруднява ги с изискването да ги запомнят и възпроизведат, като в същото време се пренебрегва емоционалната страна, чрез която се осигуряват не само условия за леко и приятно усвояване на знанията, но и възможности за всестранно възпитателно въздействие върху децата. По-ползено би било, ако се дават ограничени по обем, но съществени фактически данни, чиято разработка да се насища емоционално, за да вълнува и вдъхновява подрастващите. В този смисъл, когато дадено четиво не притежава необходимите художествени качества, учителят трябва да обогати неговото съдържание в тази насока. Защото емоционалността, особено при работата с учениците в началния етап на образование, няма как да бъде пренебрегната, а напротив – явява се необходимо условие, средство, атмосфера за пълноценно решаване на действената задача, характерна за работата над всяко художествено произведение. Антъни Марсел също подкрепя тезата, че децата трябва да стигнат до идеята на произведението, до неговия нравствен смисъл не чрез сухи поучения и втъпяване, а по пътя на изживяването, като се поставят интелектуално и емоционално в позицията на героите при техните условия и обстоятелства, за да преживяват и чувстват като тях (Marcel, 2023). От съществено значение е учителят да разкрие на учениците не само „какво авторът/героят е казал“, но и „как“, „с какви думи и изрази“ го е казал, „какви чувства са го движили“, „какво е преживявал“ (Иванова Н. , 2019)

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Крайните цели, които е добре да бъдат постигнати при един такъв подход от страна на педагога и такава предварителна подготовка за уроците по четене, може да се формулират по следния начин:

1. Да се активизират учениците и да се включат в творческо участие при анализа на четивото;
2. Да се подготвят и улеснят за едно задълбочено вникване в съдържанието на произведението;
3. Да се създадат най-благоприятни условия за активно мислене, в основата на което да седи създаденият и непрекъснато засилващ се интерес;
4. Да се събудят у учениците силни и дълбоки емоции, чувства и преживявания, да се развълнуват те и по този път да се доведат до приемане и разбиране на идеята на съответния текст;
5. Да се създадат предпоставки за творческо извършване на писмените работи въз основа на богати възприятия, представи, преживявания и т.н.

Така разбирана и планирана, работата по четене и по-специално – тази при разработката на художествени произведения, изисква и позволява да се внасят нови моменти и елементи в уроците, да се използват разнообразни методи и форми, чрез които четивата стават по-съдържателни и интересни в очите на началните ученици. Емоциите, чувствата, вълненията, преживяванията им непринудено, леко и убедително ги довеждат до идейното богатство на четивото, до неговото осъзнаване и възприемане.

Както твърди Н. Иванова: „Четенето и писането са взаимно обусловени и са подчинени на комуникативноречевата насоченост на обучението по време на огромяването и се овладяват синхронно“ (Иванова, Н, 2019). Важно е също да подчертаем, че чрез връзката между обучението по четене и писане се доразвиват, доизясняват, формират и утвърждават у учениците ценни нравствени качества, които намират проявление в тяхното поведение и във взаимоотношенията помежду им и в тези с възрастните. Подобен извод се подкрепя и от изследването на Ави Абнер, в което е представен модел за нравствено възпитание в периода на средното детство чрез художествено изразяване (Abner, 2025).

По този път се осъществява и най-добрата и полезна във всяко отношение връзка между двата основни клона на езиковото обучение, което позволява подрастващите да придобиват широка и солидна езикова подготовка и култура.

Доказателство за творческо отношение при самостоятелните писмени работи, благодарение на дълбоките преживявания в процеса на разработката на четивата, е и фактът, че голяма част от учениците се стремят не

да копират, а да търсят нови форми, да внасят свои моменти, да използват разнообразни художествени средства за изразяване на вече усвоеното и преживяното.

Творческата връзка между четенето и писането се оказва необходимо условие не само по отношение на разработката на художествени произведения, но и за емоционално-възпитателното развитие на децата като цяло.

ЛИТЕРАТУРА

- Abner, A. (2025). Moral upbringing through a value-oriented pedagogical model based on artistic expression in middle childhood. *MRS Journal of Multidisciplinary Research and Studies.*, 2 (8), 4-7.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.16777542>.
- Campbell, N. (2023). *Reading and writing: Reciprocal opportunities to become both brilliant and infinite. Collaborative Classroom.* Collaborative Classroom. <https://www.collaborativeclassroom.org/blog/reading-and-writing-reciprocity/>.
- Cattoni, A., Anderle, F., et al . (2024). How to improve reading and writing skills in primary schools: A comparison between gamification and pen-and-paper training. *International Journal of Child-Computer Interaction Volume 39*, 2-13.
- International Literacy Association. (2020). *Teaching writing to improve reading skills (Research advisory).* <https://www.literacyworldwide.org/docs/default-source/where-we-stand/ila-teaching-writing-to-improve-reading-skills.pdf>. <https://www.literacyworldwide.org/docs/default-source/where-we-stand/ila-teaching-writing-to-improve-reading-skills.pdf>.
- Marcel, A. (2023). *How To Create A Failure: Are We Teaching Our Children by More By Mistake Than On Purpose?* Press, ISBN-13: 979-8988464600.
- Philippakos, T., Zoi A., P., et al. (2023). Writing and Reading Connections: Giving Value to Both Sides of the Same Literacy Coin., *The Language and Literacy Spectrum 33 (1) , Article 6.*, 118-145.
<https://digitalcommons.buffalostate.edu/lls/vol33/iss1/6>.
- Phuong, A., Hsieh, A. (2024). CREATIVE WRITING INSTRUCTION FOR PRIMARY STUDENTS: AN IN-DEPTH ANALYSIS IN THE CONTEXT OF CURRICULUM REFORM IN VIETNAM. *International Online Journal of Primary Education (IOJPE)*, 13 (2), 109-121.
- Uslu, A., & Uslu, N. A. (2021). Improving Primary School Students' Creative Writing and Social-Emotional Learning Skills through Collaborative Digital Storytelling. *Acta Educationis Generalis*, 11(2), 1–18.
- Иванова, Н. (2019). *Литературното обучение в началния етап на основната образователна степен.* София: БГ учебник, 2019.
- Иванова, Н. (2018). *Формирането на компетентности в обучението по български език и литература в I-IV клас .* София : изд. РААБЕ България ЕООД.
- Иванова, Н. (2019). *Литературата за деца и формирането на читателска култура у учениците в начална училищна възраст 2-а част.*, София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Иванова, Н. (2019). *Родноезиковото обучение в началния етап на основната образователна степен.* София: БГ учебник.